

Urte bat...

ALLENDE BOUTIN

URTE bat Amek lasai-kiagoxe lo dagitela. Urte bat haurrek karriketan trankil trankil jolas dezaketela. Urte bat Belfasteko Hiri barnean erostekak beldurrik gabe egin daitezkeela. Urte bat IRAK hasitako su etena 'loyalist-ek' ere errespetatzen dutela eta protestanteek ez dutela hilketa sektariorik egiten (erran nahi baita katolikoen auzotarart sartu, ustez errepublikarrak beraz 'terroristak' bertan bizi direla, edonor edozein erahiltzeko).

Deskribapen idilikoa, idilikoegia segur batzuentzat; bainan azken 25 urte hauetan gerla baizik ezagutu ez zutenentzat seguriagorik ez! Zeren halakorik norik espero zezakeen orain dela hamabi hilabete? Martin Luther King bategen Estatu Batuetako beltzentzat amets famatua irlandarrentzat ere egia bilakatzen ari dela badirudi. Eta noski, Hego Afrikan zein Palestinan bezala inork aipatu ez zuen Arrosa baratzea ez da bakerako prozesua. Ez da bat-bateko aldaketa liluragarriarik, ez eta 'Eden-ik'. Bai ordea zail eta luze den bidea, gauzak ahal bezala konpontzeko.

Bortizkeria baizik bizi ez zuen Ipar Irlandan soldadu britainiarrek ez dute kaskorik erabiltzen ia, 'beret-a' baizik. Detalle irringarria, ez hainbeste ongi pentsatu eta. Eta atzo bertan Irlandarako idazkariak plazaratutako neurriak, Gabonak aintzin ehun bat preso (bi alderdita-koak) aske izan daitezen, zerbait ontzen ari dela ere adierazten digute.

Bi komunitateen arteko zauriak beti hor daude, urrikitzen diren hildakoak bezala. Segur aski ere aspaldiko elkar ulertezinek iraunen dute. Bainan urrats bat eman dute. Eta elkarriketarako nola negoziaketarako apustua egin dute eta mementoko inor ez da ausartzen sortu esperantza suntsitzen modu batez ala bertzez.

Eta hemen zer?

Hondartzan

INAKI SEGUROLA

BAGA.) Gorde-agerkakoa zen lehen-lehenagoko bertsolariaren abildadea. Hala dio Oteizak: bertsolariak hondartzan uzten ditu aditzaileak, eta badoa itsasoa bizkarka, murgilean itzaliz eguzkiaren bistatik; eta uraren sabel hartatik mintzo da, bere barne-urezko kromletxaren huts baztergabek. Ur-ertzean leheritzen diren olatuaren danbatekoetan botatzen ditu bere arrazoiak, haserrean bare, eztaian zakar, arrazoi lotuak, ezkoherenteak, josturan askatuak. Gramatikaren zurrumbilo traidoreetan katiatu gabe; arrazoiaketa ohartuaren potoen gainetik igeri.

(Biga.) Ume-umetan, Jorjeto aitatzaren eskutik Orioko hondartzan. Xakon batzuk hondarretan, eta hantxe ezkututzen hura, ahoz gora etzanda; ingurumari guztia estalian utzi eta zeru hutsezko ikuspegia gainean. Gordean, babesean. Ezerez itikitik ihesi, herio-beldur goiztarretik; nora, eta zeruko ezerez haundira, salbabidera. Bala zero gordina. Umetako harrikromletx koxkorra (inoizko barrunberen batean bilatu genuena), gero gizonaren trajeriaren aurrendaria.

(Hamahiru.) Gure barrango hartxintzarretan gatzatutako metafisika: ixila, zeharkakoa, mundu gaitz-ergelaren engainagarria. Oteizak hondartzan asmatua, egoki asmatua; eta egokienik haxe: 'gabea ez den hutsa'. Bainan 80 oroit-amama ('abuelas-memoria') joan dira; 4.000 eguzki-urtek bete digute denbora. Eta hondarretan, gorpu egosien eta marikaplaia aftersunduen artean, non ezkutaturik ez duten haur galduek dabilta marruka ('amatxi-tooo!'), haur agor hidratatuak; eta murgilean itotako bertsolari gor flotadoredunak.

Ur-ertzean betiko gesalduko zitzaigun guri harri-koskor biribilkatuen eskola. Hutsa gabea besterik ez da guretzat (zero matematikoa); ondoez bete-betea, ezereza baino eskasagoa den batera.

● EKAITZA

(D)Uda

Segur ez genuke 'turista' konportamendurik eduki nahi, jende hiperkontzientizatuak gara, baina etxetik ateratzen garen ber non ez den adiskideen bisitatzeke, oporrek eskaintzen duten libertate lainoaren haurtzeari ihes egiteko ahalmenik ez daukagu. Gehiago kezkatzen gaitu lekuan lekukoek berek turismaz duten konzepzioak eta honen inguruko aburu aldaketatxoak. Alabaina, euskaldunen artean bertan, badira duela hamar bat urte errotik turismaren kontra zirenak, eta orain, 'turisma inteligentearen' ideiak bereizirik, bide bazterretako ttatola bero bezain kezkatuetan gaznak, ezti-untziak, lukainak eta ardoak saltzen dituztelarik, hain aurka agertzen ez direnak. Turista mokofinik ez balitz, nori 'sakatuko' lituzkete neguan zehar lantzen diren gazna kintalak? Turisma elitista baten xedea jantzi

HEMEROTEKA

Athleeeetic... Gora!

baiezkorrez beztitzera doala argi dago. Turisma moten banaketa faltsu eta bidegabeko zai-gu. Munduaren zurrumbiloan igerika ari gara gu ere, eta agian ez dugu inoren larderiartzeko deretxorik. (D)Udak Udan.

ITXARO BORDA

● Enlata.

Deliberatuak eta aitzinarazleak

Hortaz, irailaren 7ko bozaldiak piztu behar du euskaldunek beren herriarentzat nahi di-

OROZ / DIARIO DE NAVARRA

tuzen erakundeei buruzko eztabaida; orobat, hainbat aldarrikapen oroitarazi behar ditu: unibertsitatea, nekazaritza ganbara, lanbide ganbara. Beharrezko izango da berriz ere planteatzea garapen ekonomikoa, guk nahi duguna planteatu ere: nekazaritza bizia, hurbileko zerbitzu publikoak, turismo kontrolatua, ingurugiro babes-tua, aberastasunen banaketa... Alderdi instituzional eta ekonomiko hauei, euskararentzat eta berorren irakaskuntzarentzat nahi ditugun estatua eta bitartekoak gehitu beharko zaizkie. Puntuok, programa hori, kontestu orokorrean azal-

du beharko dira, desagertu nahi ez duen eta bere eskubideak aldarrikatzen dituen herri baten borrokaren kontestuan alegia. Azalpen horrek aukera emango digu gogoratzeko deliberramendua hartu dugula engaiamendu abertzalea bortzarik gabe eta bide demokratikoak erabiliz aitzinarazteko; hala-ber, ahalbidetuko digu esatea ezen aldarrikapen horiek kontuan hartzeak eta, aldi berean, amnistia orokorra jasoko lukeen lege bat egiteak, gure herriko indarkeria arazoak iraunkorki konpontzea ekarriko lukekela.

RICHARD IRAZUSTA

ZUZENDARIARI

Modernizazioa ortographian

Ni konforme nago hizkuntz kultoetatik hartutako terminoak idazterakoan jatorrian bezala idatzi behar direnak. Eta hortara izanik, 'filosofia' baino agian hobe da 'philosophia', alde batetik hortara dagoelako grezieraz, bestetik hizkuntz kultoetan, hau da lider eta elite direnetan, motibu ezberdinengatik lehiatzaile onenak, horietan ere hortara dagoelako, bestetik sinonimo perfekturik ez dagoelako, eta hitza datorren moduan hartu behar da, euskarara egokituz, eta bestetik estetikaazko perspektiba batetik ederrago delako. Eta konforme nago horrekin.

Baina euskal jatorrizko berbak guztiok onartutako euskal graphia estandarrean behar dira egokitu, eta idatzi. Eta baita ere gaur egungo Euskal Herriatik kanpo dauden lurraldeetako toponimia euskal airekoa, hori ere behar da, euskal mundu txiki honetan (relatiboki), euskarazko graphian ezarri. Eta ez gaskoinez edo frantsesez edo kastillanoz. Bakoitzak bere erabakia har dezake, bainan euskal nazioaren alde lerra-

tzen denak bere nazioaren historiari begiratzuz, toponimia hori ere behar du aztertu, eta euskaldundu. Modernizazioan beste guztia egiten duen ber.

Gauzak hortara iruditu zait Akitanian hain ugaria den AC bukaera, Cadillac, Bergerac, Aurillac, Cognac, Arzac, guzti horiek direla AGA bukaeraren usteltze bat, edo transformatzea jendeak latinen alde lerratzera, gaskoina sortuz. Gauzak hortara guk ez dugu, pentsatzen dut, Cognac idatzi behar, eta bai Goenaga, hori bait da euskarazko erro garbia berba horrena (joan egin beharko litzateke bertara ea alturetako tokia den ikustera). Eta kantinan eskatzen da, emaidazu goenaga bat. Bat diot, normalean edalea bakartarra izaten delako, edo bazter utzia geratu delako, edo behar duen moduan lagun egiten ez diotelako dena lehia den gizarte honetan, eta latinizatueta akitaniarrak ondo dakien bezala (gogoan ditut Montesquieu, Montaigne eta holakoak), lagunak, lagunak ez dagoelako, Aristotelesen berbetan.

Hala ere euskal nazioaren alde lerratzuz, eta ez diot disimulan 'Tiberioren modu makurrean, abantaila bat dago, eta da kultur

'klasiko' hori azken finean ikasi batzuen konjuntua da, bainan kultur indigena garbi batek beste ikasi askoren konjuntua osatzen du, eta indigenen konjuntuan barruan sartu ahal da klasikitatsun delako hori, eta zabalagoa da oraindik. Bainan greziar kultur klasiko horren barruan ez da sartzen ahal kultur indigena, manipulatua ez bada. Beraz, konpletuago da nirea, nire perspektibarik abarkatu eta ulertu ahal delako 'klasikitatsun' hori. Eta esplikatu.

Nire perspektiba historikoa zabalagoa bait da, eta historiaren kontzepzio klasikoak ignoratzen duena (idatzia ez dagoena ez da historia, diote harro, bainan historia, bai orokorrean bai detaileetan hori baino askoz gehiago da, guztia bait da, baita ere garai 'klasiko' hauen aurrekoa, eta baita ere, ez dugu ukatzen inola ere, garai 'klasiko' hau) guk ezagutzen dugu, eta aukera badugu 'modernotasun klasiko' honetarako iraganaldia ikertzeko. Euren ez dutena. Eta hanka sartuak ere errezagor nabaritzen ditugu.

RAMON GARMENDIA

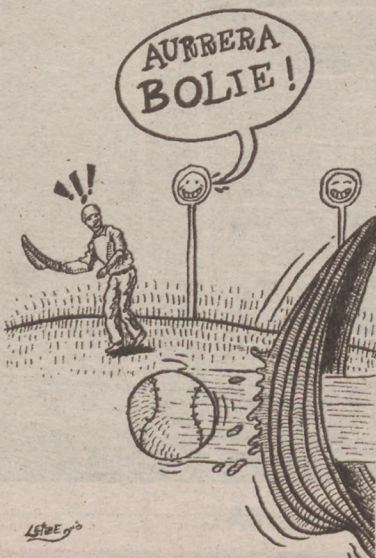
Soraluze (Gipuzkoa)

GAIA JARRITA

Zestapuntako V. Munduko Txapelketa

Munduko pelota txapelketa bai haundia ta gizona, Iparraldeak ematen dio euskal kirolaren sena. Badakit toki askotakoak jokatzea datozena, neroni izan ninteke hontan gehien poztuko naizena, danen gainetik gertatzen bada euskaldunaren izena.

JOXE MARI LERTXUNDI

Egunkaria

Batzorde Parekidea: 72564 E / Lege Gordailua: SS 800/90
ISSN 1134-640X

OJDk IKUSKATUTAKO HEDAPENA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria: MARTIN UGALDE

Kontseilu Editorialeko Zuzendaria: JOAN MARI TORREALDAI

Kontseilari Ordezkaria: INAKI URIA

Zuzendaria: MARTXEL OTAMENDI

Gerentea: FERMIN LAZKANO

Publizitatea: MARI JOSE SARASA

HELBIDEAK

Egoitza nagusia: Gudariaren etorbidea, z/g / 20140 Andoain
☎ 300 222 / Erredakzio faxa: 300 255 / Publizitate faxa: 300 707

Araba: San Antonio, 20-1. ezker. / 01005 Gasteiz / ☎ 23 38 72 / Faxa: 23 38 73
☎ Publizitatea: 13 19 65

Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13. esk. / (Irirtzi dorrea) / 31011 Iruñea
☎ 17 80 78/79 / Faxa: 17 80 77 / ☎ Publizitatea: 17 66 86

Bizkaia: Zabalburu Enparantza, 2-1. ezker. / 48003 Bilbo
☎ 410 40 46 / Faxa: 410 37 15 / ☎ Publizitate Orokorra: 410 38 55
Publizitate Lokala: 410 38 46

Lapurdi / Nafarroa Beherea / Zuberoa: Pannecau 14, 1/503 Postol
kuxatila, / 64100 Baiona / ☎ 59 59 35 75 / Faxa: 59 25 75 11